

**UNIVERSITATEA DE STAT DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE
„NICOLAE TESTEMIȚANU”**

Catedra de filosofie și bioetică

Centrul Național de Bioetică din Republica Moldova

**ACTUALITĂȚI ÎN PROMOVAREA
PRINCIPIILOR
BIOETICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA**

**Materiale ale Seminarului Științific Național
Ediția a II-a**

17 decembrie 2018

**Coordonator: Vitalie Ojovanu, doctor habilitat în filosofie,
conferențiar universitar**

CHIȘINĂU

Centrul Editorial-Poligrafic *Medicina*

2019

CZU 17+61(478)(081)

A 16

Aprobat la Consiliul de Management al Calității al USMF
Nicolae Testemițanu

Culegerea de față cuprinde materialele științifice prezentate și discutate în cadrul celei de a doua ediții a Seminarului Științific Național *Actualități în promovarea principiilor bioetice în Republica Moldova* (Chișinău, 17 decembrie 2018). În cadrul forului au fost abordate subiecte referitor celor mai recente și semnificative studii realizate în domeniul bioeticii teoretice, promovării cunoștințelor de etică biologică în diverse instituții, relevării unor aspecte în aplicarea principiilor bioetice din sfera medicinei clinice, perfecționării predării unor subiecte în curricula de bioetică etc. Un loc aparte au fost dedicate analizei studiilor sociologice în spitalele din republică privitor diferitor aspecte ale bioeticii medicale.

Prezenta culegere este destinată cercetătorilor și tuturor celor preocupați de problemele teoretice și practice ale bioeticii.

Recenzenți: Tudor Grejdeanu, dr. hab. în medicină, profesor universitar
Anatolie Eșanu, dr. în filosofie, conferențiar universitar

Materialele publicate în culegerea de față au fost recenzate. Sunt publicate în redacția autorilor

Această culegere de materiale științifice a fost realizată în cadrul proiectului instituțional „Promovarea și implementarea practică a Bioeticii medicale în Republica Moldova”

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

"Actualități în promovarea principiilor bioetice în Republica Moldova", seminar științific național (2 ; 2018 ; Chișinău). "Actualități în promovarea principiilor bioetice în Republica Moldova" : Materiale ale Seminarului Științific Național, Ediția a 2-a, 17 decembrie 2018 / coord.: Vitalie Ojovanu. – Chișinău : Medicina, 2019. – 79 p.

Antetit.: Univ. de Stat de Medicină și Farmacie "Nicolae Testemițanu", Catedra de filozofie și bioetică, Centrul Naț. de Bioetică din Rep. Moldova. – Text paral.: lb. rom., engl. – Rez.: lb. engl. – 50 ex.

ISBN 978-9975-82-126-1.

[17+61](478)(081)

A 16

ISBN 978-9975-82-126-1.

© CEP Medicina, 2019

© V.Ojovanu ș.a., 2019

CUPRINS

Partea I

Ojovanu Vitalie. Realizări și perspective în promovarea cunoștințelor de bioetică în mediul medical din Republica Moldova	5
Țirdea Teodor N. Principiile teoretico-morale ale bioeticii globale	9
Eșanu Anatolie. Abordarea bioeteico-antropologică a conceptului de „Sănătate locală” (Cazul Republicii Moldova)	11
Cojocaru Viorel. Repere bioetice în consilierea spirituală a deținuților juvenili	13
Rusnac Daniela, Rubanovici Ludmila. Unele aspecte etice și legale ale cercetării științifice	15
Banari Ion. Determinări fenomenologice a ipostazei pacientului în actul medical	19
Federiu Victoria. Analiza activității farmaceutice din Republica Moldova prin prisma traseului bioetic nord-american	21
Nastasiu Silvia. Aspecte etice în relația medic-pacient	23
Șargu Elena. Impactul tendinței de medicalizare a stărilor psihologice firești în societatea contemporană	26
Ojovan Ala. Evaluarea subiectelor bioetice în activitatea stomatologilor	27
Banari Ion. Bioetică–Teologie creștină din perspectiva medicinei autohtone contemporane: abordare comparativă	29
Federiu Victoria. Factorii care contribuie la formarea gândirii bioetice a în activitatea	32
Rubanovici Ludmila, Rusnac Daniela. Perspectiva bioeticii asupra calității vieții în medicină	33
Dorosevici Alexandru. Principiul autonomiei în contextul vulnerabilității persoanelor cu dizabilități mintale	36
Andoni Viorel. Implicații etice în actul medical contemporan privitor la vaccinare	38
Ojovan Vitalina. Configurarea unor aspecte bioetice în terapia maladiilor endocrine	40

maladiilor caracteristice pentru țările în curs de dezvoltare, așa ca bolile infecțioase și parazitare, cele condiționate de epidemia HIV/SIDA și tuberculoză, iar pe de alta, de ofensiva bolilor cronice necontagioase specifice țărilor unde tranziția epidemiologică a ajuns la etape avansate, precum cancerul și bolile aparatului circulator.

Tuberculoza reprezintă o provocare pentru sistemul sănătății publice din RM. Potrivit estimărilor OMS, Republica Moldova se confruntă cu cea mai alarmantă situație în tuberculoză după cel de-al doilea război mondial, cauzele incriminate fiind: creșterea ponderii populației ce trăiește sub nivelul minim de existență, supraaglomerația, diminuarea rezistenței generale a populației datorită subnutriției și stresului social, radiația și poluarea mediului ambiant, migrația intensă, proliferarea infecției HIV.

Din această perspectivă, rezultatele activității sistemului sanitar denotă următoarele: ratele de mortalitate și morbiditate în Republica Moldova devansează încă indicatorii regionali, ceea ce demonstrează necesitatea depunerii unor eforturi semnificative pe termen mediu și lung pentru alinierea la parametrii europeni. Rata mortalității infantile, rata mortalității materne, incidența tuberculozei și HIV/SIDA este mai înaltă în Republica Moldova decât în Uniunea Europeană. Evaluarea pe etape a dinamicii indicatorilor vizați prin Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului anticipă cu o mare doză de probabilitate diminuarea către anul 2020 a ratei de incidență a tuberculozei și o predicție mai puțin sigură pentru realizarea obiectivelor-cheie care vizează reducerea mortalității infantile, mortalității materne și a incidenței HIV/SIDA. Ratele de prevalență pentru hipertensiune sunt în Republica Moldova mai înalte decât în Marea Britanie și decât în Statele Unite ale Americii. Un decalaj comparativ cu aceste două țări prezintă și diabetul. Doar la tumori maligne și, într-o măsură mai mică, la infarctul miocardic, Republica Moldova demonstrează rate de prevalență similare.

REPERE BIOETICE ÎN CONSILIEREA SPIRITUALĂ A DEȚINUȚILOR JUVENILI

Viorel Cojocaru

BIOETHIC LANDMARKS IN THE SPIRITUAL COUNSELLING OF JUVENILE DETAINEES

Bioethics becomes an area of increased interest in the process of forming healthy living principles in the penitentiary environment, especially in

the case of minors. The incompatibility of the convict's thinking with the principles of bioethics about life can harm in an extended social framework. Proper relationship and compliance of the minor with the spiritual counselling will help to restore the juvenile's increased interest in life.

Consilierea spirituală a deținuților constituie un capitol aparte în știința consilierii. Mediul penitenciar a reprezentat mereu un areal de cercetare variat. Deținuții din toate timpurile s-au axat pe principii de viață diferite față de lumea liberă, substituind libertatea cu dominația. Cea mai reușită metodă de a înțelege varietatea sensurilor postulatelor vitale pe care le promovează ei, este de a te integra în mediul lor sau de a comunica prin mediul lor și prin prisma gândirii lor. Din complexitatea categoriilor de condamnați, cea mai dificilă clasă o constituie delicvența juvenilă. Problema majoră constatată e preconceptul eronat al deținutului minor despre viață. În evaluarea conceptelor personale în raport cu viața și moartea, e predominant stereotipul eroismului delicvent, care se manifestă în detrimentul valorii vieții.

În mediul penitenciar ajung minorii care comit infracțiuni deosebit de grave (omor, viol), iar perioada detenției este influențată amprenta vieții din libertate - de comportamentul deviant. Valoarea supremă a vieții în conceptul minorului este puterea de dominație asupra colegilor. Un aspect comparat între deținuții maturi și cei minori, privați pe aceleași crime, este că ultimii prezintă puțin interes în schimbarea comportamentului. În mediul delicvenței juvenile un aspect important în consilierea spirituală e identificarea minorului dominant și de lucrat mai intensiv cu el, cu aportul lui se pot schimba și ceilalți deținuți. Nu doar în mediul penitenciar ci și în cel de libertate, minorul se conduce după principii de viață conformiste. În Republica Moldova majoritatea deținuților minori fac parte din familii social-vulnerabile, iar efectul vulnerabilității l-au transformat în delicvență. În raport cu starea socială e și capacitatea intelectuală restantă. Astfel de deținuți sunt capabili de a promova și în mediul penitenciar un comportament deviant riscant: violență, fumat, droguri, alcool și chiar sinucidere. Consilierea spirituală în acest aspect se fundamentează pe principiul valorificării vieții somatice și spirituale. Dependența de consilierul spiritual v-a fructifica așteptările societății.

Din cercetările efectuate s-a constatat că în cele mai dese cazuri administrația penitenciarului specializat oferă minorilor deținuți condiții

prielnice de a-și continua atât habitatul cât și creșterea lor intelectuală. În acest mediu penitenciar consilierul spiritual în colaborare cu profesorii și pedagogii instituției au obligația primordială de a restabili sensul vieții în gândirea minorului. Consilierea spirituală în mediul delicvenței juvenile mai este susținută de lecturarea cărților, care-l ajută pe minor să înțeleagă corect paradigma vieții.

În aspect comparativ dintre condamnații maturi și cei minori, e că la ultima categorie consilierul spiritual se bucură de o mai mare credibilitate. Dar și nerespectarea confidențialității consilierea spirituală nu are valoare, nu doar pentru un minor, ci pentru tot grupul. Respectarea confidențialității este cel mai important criteriu în consiliere spirituală a deținutului minor. Relația interpersonală între minorii privați de libertate are un impact deosebit. Consilierea spirituală comună este binevenită în aceste cazuri doar atunci când consilierul cunoaște personal pe fiecare minor în parte și abordează subiecte generale de consiliere. Ruperea relațiilor minorului cu familia, cu lumea liberă îl face să-și caute un mediu în care să fie acceptat și înțeles. Relația deținutului cu familia îl va ajuta să-și păstreze integră viața. Nu în toate cazurile familia este reperul principal al minorului condamnat, ci persoana care-l respectă și-l consiliază. Consilierul spiritual poate discuta cu familia minorului oferindu-le asistență spirituală așa încât împreună să contribuie la restabilirea vieții morale a tânărului.

Configurația gândirii condamnatului va deveni și în continuare un element neexplorat pentru cercetătorii din diverse domenii, deoarece dinamica gândirii lor ține de gândirea liderului, iar schimbarea liderului va schimba și postulatul minorilor deținuți despre viață. Totuși preocupările bioeticii este să restabilim și să menținem integritatea vieții minorului juvenil, oferindu-i metode eficiente de depășirea problemelor în acest parcurs.

UNELE ASPECTE ETICE ȘI LEGALE ALE CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

Daniela Rusnac, Ludmila Rubanovici

SOME ETHICAL AND LEGAL ASPECTS OF SCIENTIFIC RESEARCH

Integrity has become a commonly used word in research ethics. In science, integrity is understanding and compliance with all rules, laws, requirements and institutional ethical conduct applied to a person.